

Olev Remsu

Buraševu hullud

Raamatu valmimist on toetanud Eesti Kultuurkapital

Toimetanud Mari Karlson

Kujundanud Virge Ilves

© Olev Remsu ja kirjastus Tänapäev, 2019

ISBN 978-9949-85-521-6

www.tnp.ee

Trükitud OÜ Greif trükikojas

Olev Remsu

**Buraševo
hullud**

Dr Muzanova, neljakümne viiene volüümikas naine, ees- ja isanime poolest Ljudmila Konstantinovna, astus, vilttuivid jalas ning valge arstikittel seljas, kindlal ülemusesammul mööda Litvinovi-nimelise Buraševo riikliku psühhoneuroloogiakoloonia number 1 otsatuid koridore. Üle õla rippus tal kassinahkne juugendlik nessesäär. Naine jääb naiseks ka hingearstina, ka koloonia juhina.

Küll osati tsaariajal keeruliselt ehitada! Muudkui siksakita, pööra paremale, pööra vasakule, tõuse trepist ja lasku trepist. Vahel lõi koridor ootamatult päris laiaks, selle seinu palistasid mõlemal pool rasked, väljastpoolt kangidega suletavad rauduksed, mis viisid palatitesse, palatitesse, palatitesse. Siis tõmbus käik kitsaks, nii et kõnni ja riiva seinu, mille krohv oli murenenud ja punase telliskivi nukid paistsid. Valitses igavene hämarus, huvitav, kuidas siin vanasti küünal käes liiguti. Ettevaatust, ära ennast veriseks kriimusta! Ja põrandaid ei kütanud soojaks mitte ükski vägi, olgugi et tsaariaegsed ahjud kõrgusid vaat et taevasse ning haigla personal varus laupäevakuil ise lähimetsas puid, teinekord salaja kaasas ka tugevamad vabakäigupatsiendid.

Põrandad olid jahedad isegi südasuvel, mis siis tänavu-
sest hiljaks jäävast kevadest rääkida.

Abi oli viltsussidest, mõned arstid kandsid neid kollaste sussidega, kuid dr Muzanovale niisugune eputamine ei istunud, pealegi hüplesid tutid kuidagi korrapäratult, kuidagi distsiplineerimatult. Ent ta ei hakanud peaarsti võimu kasutama ja tutte keelama.

Nii, *KPP. Kontrolno-propusknoi punkt*. Kontrollpääsla. Siin ja seal seintes olid kinni müüritud käikude otsad, ühes seesuguses asus *KPP*, kus valvas tindisinises siseteenistuse mundris tindisinise pilotkaga lihav ja prosta suuga naine Nina Bezfamilnaja. Parajasti harjutas ta padruni pistmist tääkvintpüssi salve ja nõudis propuskit:

„*Bumaga jest?*“

Nõudis peaarstilt, kes käis siin korra päevas, igal hommikul! Mis teha, kord on vanem kui meie. Valve-teenistus allus koloonia teisele osakonnale, mille üle peaarstil polnud võimu ning mida juhiti siseministeriumi kohalikust osakonnast. Dr Muzanova esitas pääsmetähe, mis lubas erandlikult temal viibida kogu koloonia territooriumil.

„Mis sa vahid, haise ära!“ käratas mundrinaine Bezfamilnaja, kruvis tõkkepuu üles ning peaarst võis minna kinnisesse osakonda.

Ohrannitsa' nagu kõigil teistelgi, kellest juttu teeme, oli oma hingehäda. Tema oli pärit Volgamaalt, ta sündis kollektiviseerimise, suure nälja ajal. Kõik söödi ära – kassid, koerad, hiired, rotid. Pudulojuseid

polnud enam ammu elavate kirjas. Näljapiin kustutas eetika, tegi lõpu südametunnistusele. Järg jõudis lasteni, kuna paljud ei pidanud neid veel inimesteks. Siiski söödi parema meelega teiste, mitte enda lapsi. Kuidas päästa Ninaks ristitud hästi tragi maimuke, mõtlesid Maria ja Antti Vourised, kui ema oli imetamise lõpetanud. Peamiselt huntnäljaste hordide, kuid veidike iseendigi eest. Ja mida tegid karjalasoomlastest vanemad, kes kunagi olid Tverimaalt veel kaugemale rännanud, et leida elamisväärset elu? Mähkisid tirtsu hästi soojalt vattidesse, panid talle korvi kogu suupoolise, mis tares veel leidus, poetasid lapse ja korvi salaja Tambovi–Moskva reisirongi 9. vaguni tamburisse ning vaatasid teineteise kaisus pisaraisse uppudes Rosenbergi jaama perroonil, kuidas suitsu pahviv paravoss rongi kaugustesse vedas.

„Nina jõuab näljatsoonist välja, Moskvas leidub kindlasti halastajaid inimesi,“ lohutas Antti Mariat karjala keeles. „Moskva on meie kodumaa pealinn.“

Nii juhtuski. Lapsepuntsaku leidis vagunisaatjaeesrindlane Serafima Nikolajeva, naine hoolitses tüdruku eest kuni Moskvani, seal viis lastekodusse.

Toidukorvis kaasas olnud lipikul oli vaid eesnimi, ei saanud vanemad ju ennast reeta, nõnda pandigi Nina lastekodupärase perekonnanime alla – Bez-familnaja.

Oli olnud viimane hetk. Rosenbergi teivasjaamast koju jõudes nägid Antti ja Maria, kuidas komplott nälgiid tareuksele tampis.

„Anna siia! Mis sa peidad! Kolhoosis on ühisvara!“ nõudsid vihased.

„Mida anda?“ imestas perekond Vuorised ja laiutas ripendava nahaga luukõhnu käsi. „Pole ivagi.“

„Laps, kus on laps?“ käis hord kaela peale.

„Pole mingit last, pole kunagi olnud, näljast päris segaseks läinud,“ vassisid Antti ja Maria.

Tõsi see oli, ettenägelikust ettevaatusest olid nad Ninat varjul hoidnud, polnud teda kirikus ristitud ega perbüroos arvele võtnud.

Paar päeva hiljem vajus kokku Antti.

Iseenesest mõista Maria teda sööma ei hakanud, vaid mattis korralikult, kristlikult maha. Ent juba matuseööl kaevati haud lahti ning kustutati nälga. Kui last ei ole, läheb laipki, mis sest, et ainult luu ja nahk ...

Kuidas nimi, nõnda vili, kuulutab vanasõna. *Bez-familnaja* oli kui karistus, oli kui oomen. Lapselt võeti perekond, naine jäi üksikuks. Ja oli eluaeg kogu maailma peale sapine, miks ei ole temal ema ega isa? Ikka hoidis ta käed rusikas, et ülekohtu eest kätte maksta. Ta ei aimanud eales, et isa ja ema olid talle selle eluaja kinkinud.

Võttis oma paar kuud, kui dr Muzanova pärast Buraševosse määramist kogu selle Minose labürindi selgeks sai. Mõnikord mõtles ta, et ehk on ikka veel salajasi nurgataguseid, isegi terveid ruume, kuhu ta pole sattunud. Ja äkki tehakse seal asju, millest temal pole aimugi?

Haigega nr 12 ja tema palatiga oli just niisugune lugu. Paar korda hakkas peaarstile kõrva kolleegide jutus sõna president. Esimene asi, mille ta koloonias ära

keelanud oli, oli haigete kutsumine nende luulunimede järgi. Ei mingeid Napoleone, Lenineid ja Jeesus Kristuseid arstide suus! Kõik on meie tublid või vähem tublimad inimesed, me peame nad tervetena ühiskonnale tagasi andma! Niisuguses pruugis kostab ju irvitamine! Või koguni aktsepteerimine. Mis meedikud te olete, kui pilkate patsiente, oli pahandanud haigla juht. See pole irvitamine või pilkamine, see on õnnetukestele kaasa tundmine, oli vaielnud vanemhooldusõde Glafira Kostenko, rõõmsa nõpsninaga ja vallatute plikapatsidega – kusjuures ta mõlemad patsid algasid peaaegu laubalt ning kulgesid kaarjalt üle pea – naiivitar, kahe lapse üksikema. Glafira poja isaks oli Wehrmachi, tütre isaks Punaarmee ohvitser. Aga muidu oli ta igati aus ja tubli naine, oma tööd tegi eeskujulikult, tema pilt rippus mitu kvartalit järjest koloonia autahvlil. Pole vaja niisugust kaasatundmist, õige kaasatundmine väljendub hoolikas ravis, oli vastanud peaarst.

Glafira Kostenkolt oligi dr Muzanova nelja silma all – et varjata teiste eest oma teadmatust – küsinud: mis president, kes president, millest või kellest te räägite, õigemini sosistate? Oi, kuidas te ei tea, Ljudmila Konstantinovna!, oli vanemõde imestanud ning juhatanud peaarsti esimest korda läbi keerdkäikude rägastiku palati, õigemini kongi number 2490B juurde, patsient nr 12 juurde.

Tuli välja, et dr Muzanova territooriumil viibib patsient nr 12 ilma dokumentideta, ilma haigusloota, ilma toimikuta, ilma peaarsti teadmata. Tema tulek polnud kusagil registreeritud. Ta polnud isegi leivakirjas. Täielik hullumeelsus!

Ainult üks haige oli siin, suures koloonias veel numbriga nr 11 –, kes pidas ennast vanaks bolševikuks ja Lenini sõbraks (mitte Leniniks, vaid Lenini sõbraks!), kuid tema nimi oli teada, samuti olid raudkapis tema toimik ja haiguslugu.

Kaks aastat oli dr Muzanova esitanud järelepärimisi Tervishoiu Rahvakomissariaadi eri ametkondadele haige nr 12 kohta, ja ei mingit tulemust! Mis on ta kodanikunimi? Kust on ta pärit? Millised haigusi on tal varem diagnoositud? Ja kui teda oli enne ravitud, siis mil viisil? Ühelegi kirjale ei tulnud selget vastust, kaks korda siiski teatati, et kiri on edasi saadetud Riikliku Julgeoleku Komiteesse. Ja edasi jälle vaikus, vaikus. Dr Muzanova oli kange ja järjekindel naine, ta jätkas küsimustega mitmete asutuste pommitamist. Õigus ja õiglus peavad lõppude lõpuks valitsema! Teisalt oli dr Muzanova ise alustanud nr 12 haigusloo koostamist, seda alates nullist, kuigi oli kohe näha, et end presidendiks pidavat haiget on varem ravitud. Tänu hoolikatele veeprotseduuridele tuli sõna president nr 12 huulilt üha harvemini. Tervenemine oli silmanähtav.

Muidugi ei ole viisakas teisi vargsi, spiooni kombel vaadelda ja luurata, ent raviks informatsiooni korjamise otstarbel, inimese päästmise nimel on see lubatud.

Dr Muzanova pistis ette jäänud lugemisprillid kitli rinnataskusse ning surus silma piiluaugule raske metallukse ülatahvlis.

Kostja, tuksatas naise hinge sügavuses. Jälle! Ei mingit Kostjat!, ütles mõistus, mis alati peale jäi. Haige nr 12! Peaarst keelas endale igasuguse Kostjatamise.